

Region Västmanland

Remissvar Regional utvecklingsstrategi (RUS)

721 89 Västerås

Yttrande över remiss från region Västmanland angående regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län (dnr. RV190860)

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, instämmer övergripande i den inriktning som RUS:en stakar ut för att på ett hållbart sätt utveckla regionen. Vi anser de föreslagna delmålen som relevanta och att dessa kan utgöra ett bra avstamp för det gemensamma arbetet framöver. Det vi däremot saknar i strategin är tydligt formulerade mål för hur vi ska överbrygga de skillnader som för varje dag växer sig allt större mellan storstad och landsbygd i länet. I dagsläget upplever vi att utvecklingen inom Västmanland går i otakt. Sedan Region Västmanland tog över ansvaret för den regionala utvecklingen från Länsstyrelsen har också tjänstepersonernas kunskap om de olika småkommunernas specifika förutsättningar och utvecklingsmöjligheter minskat. Vi önskar därför se att tjänstepersonerna på regionen organisatoriskt fick sig tilldelat ansvar för olika delar av länet och därmed större möjlighet att inrikta åtgärder dit där de gör som mest nytta. Allt för att främja en positiv utveckling i länets *samtliga* kommuner.

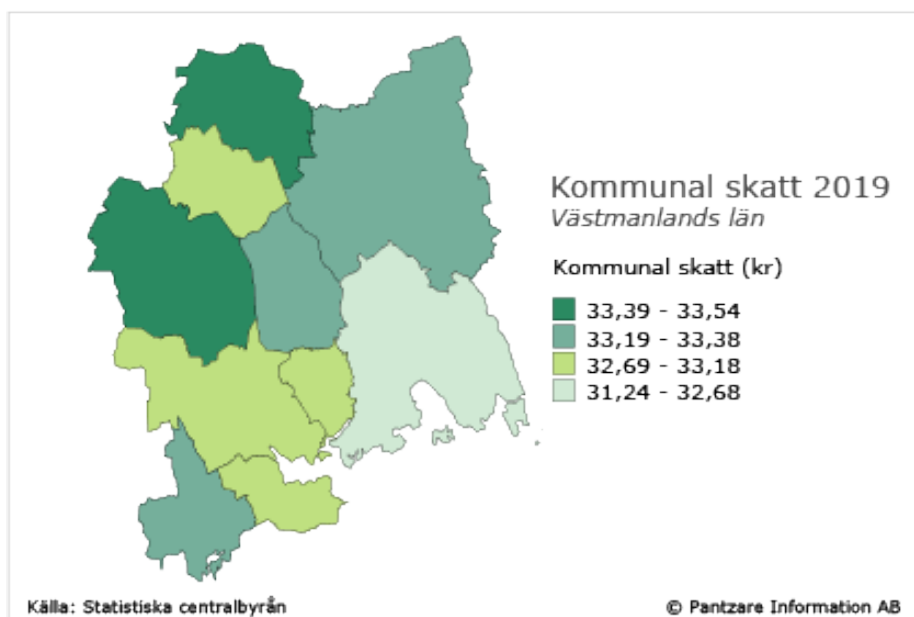
Generella synpunkter

Texten i strategidokumentet är välformulerad och det är svårt att ha några invändningar mot visionerna och de vackra orden. Det är självklart att SLU kan skriva under på ett välstånd, tillgängligt samt nyskapande och tillväxtdrivet Västmanland. Vi inriktar här vårt remissvar på vad vi anser skulle kunna bli bättre, men vill därmed inte döma ut strategin; bara framföra att den behöver kompletteras

med ett landsbygdsperspektiv. Europa 2020-strategin syftar till ”en smart och hållbar tillväxt för alla”. Problemet är att hitta en gemensam strategi ”för alla” kommuner. Förutsättningarna är väldigt olika för stad och land. Ska strategin lyckas ”för alla” så tror vi att den måste vara differentierad, med tydliga mål och planer för olika delar av länet.

Det som vi i vårt remissvar koncentrerar oss på är hur arbetet med att implementera RUS:en ska organiseras. SLU Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg har som sitt huvudsakliga forskningsfokus ”landsbygdsutveckling”. Som statlig universitetsinstitution förlagd till landsbygd är vi unika i Sverige. Det följande är vår bild av problematiken. Årligen satsar staten stora summor på högre utbildning och forskning och dessa pengar går i allt väsentligt till lärosäten lokaliserade till storstäder. De mindre kommunerna dräneras på ungdomar som flyttar dit där utbildningarna finns, som t.ex. Västerås. Ofta hittar de en partner i storstaden och eftersom det är svårt för två personer att få arbete på samma ställe i landsbygd väljer man ofta att fortsätta att leva sitt liv i storstaden.

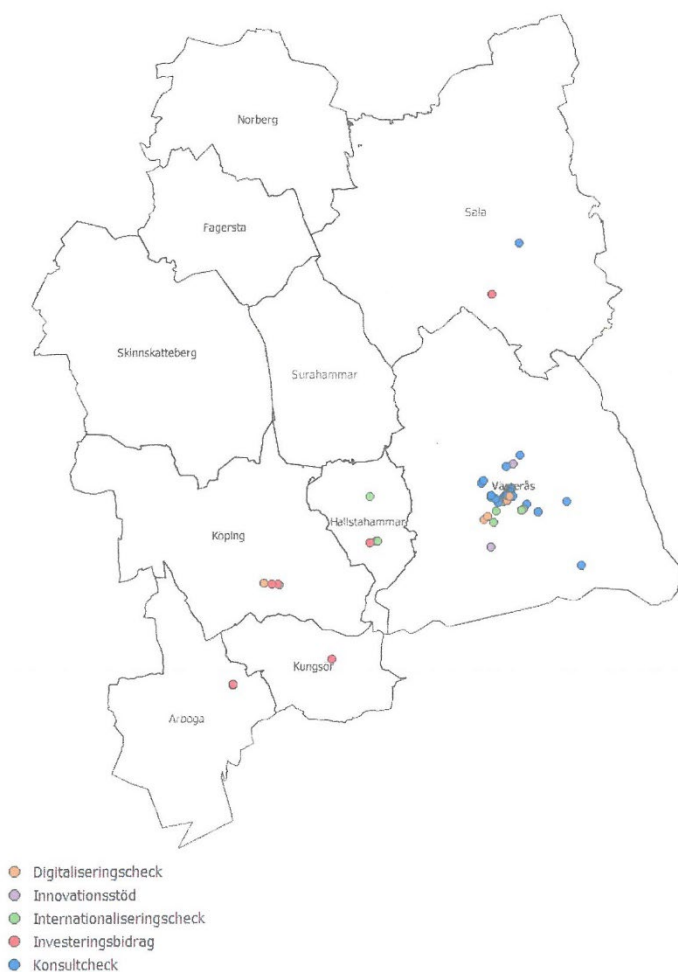
De stora forskningsresurser som investeras i storstäderna skapar också en god miljö där för innovationer av olika slag. Innovationer som i sin tur kan leda till utveckling av nya produkter och tjänster. Den framtida arbetsmarknaden för ungdomar finns alltså inte på landsbygden utan i storstaden. De allt högre kraven på formell utbildning för olika arbeten gör att de som rekryteras till högre tjänster förlagda till landsbygden, i exempelvis kommuner, ofta har sin bas i storstaden och väljer att pendla ut till arbetet. Dyker erbjudande om arbete upp närmare basen väljer man ofta att säga upp sig och gå vidare. Att flytta till en mindre kommun är ofta också en nettotjänstförlust då skattesatserna där generellt är högre än i storstaden (se figur 1).

Figur 1. Kommunal skatt 2019, Västmanland. Källa: SCB.

Detta är en utveckling som naturligtvis inte kan stoppas, men det krävs en bättre insikt på förvaltningsnivå om vilka problem avfolkningsbygder måste arbeta med. Kompetensförsörjningsproblemen tas upp i strategin under punkt 4.3 men vi anser att detta är ett exempel där *olika* strategier bör sättas in för *olika* delar av länet.

Många i mindre kommuner i Västmanland upplever att länet går i otakt; de tillväxtbefrämjande lösningar som föreslås för Västerås går inte alltid direkt att kopiera i Kungsör, Norberg eller Skinnskatteberg. De tjänstepersoner som arbetar i Region Västmanland är i stor utsträckning själva bosatta i Västerås, vilket gör att de i de möten som arrangerats under RUS-arbetet ofta själva haft ett storstads-perspektiv. De gånger detta påpekats, t.ex. vid kommunbesök, har tjänstepersonerna ofta hamnat i försvarsställning och haft svårt att ta till sig av kritiken. Detta har i sin tur lett till att engagemanget för RUS-arbetet lokalt sjunkit. Bifogad karta (figur 2 nedan) visar den geografiska spridningen i länet för de stödprojekt som under förra året fått medel beviljade. Vi anser att bristen på prickar i det nordvästra hörnet på kartan illustrerar vårt budskap. De kommuner där prickar saknas är också de som över tid tappat mest i folkmängd.

Figur 2. Beviljade företagsstöd i länet under 2018. Källa: Region Västmanland.

För att råda bot på detta problem anser vi att Regionen måste organisera tjänstepersonerna i arbetet på ett sådant sätt att de inte ska arbeta horisontellt över alla kommuner utan att de istället får koncentrera sig på en delmängd av kommuner som de ska försöka hjälpa att utveckla. Olika kommuner behöver olika typer av lösningar. Länsstyrelsen har tidigare haft en sådan geografiskt baserad organisation med kontaktpersoner för olika länsdelar och vi upplever att den fungerade betydligt bättre än vad dagens organisation gör.

Kontakter SLU tagit med regionen har lett till att vi slussats runt till olika personer som efter utredning kommit fram till att frågorna vi ställt inte hör hemma på deras bord. Ibland har de hänvisat vidare och ibland inte. Detta samtidigt som andemeningen i det vi försöker åstadkomma, såvitt vi kan se, stämmer väl med utvecklingsplanens visioner och politikernas intentioner. Möjligen kan detta hänga samman med att organisationen för Region Västmanland varit ny, men vi upplever att vi fått prata med väldigt många personer utan att någon riktigt tagit ett ansvar för att ge tydliga svar.

SLU är självklart framöver med och bidrar med allt vad vi kan för att på olika vis genom utveckling, nya nätverk, kompetenser och samarbeten stärka Region Västmanland till 2030.

Beslut om detta yttrande har på uppdrag av rektor fattats av dekan Göran Ståhl vid fakulteten för skogsvetenskap efter föredragning av remisskoordinator Fredrika von Sydow. Innehållet har utarbetats av universitetslektor Staffan Stenhag i samarbete med universitetsadjunkt Carina Sándor, båda verksamma vid SLU Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg.

Göran Ståhl

Fredrika von Sydow